

ISMAEL VALLÈS I SANCHIS *

EL REGNE UNIT, COM A ESTAT
PLURINACIONAL **

RESUMEN

El Reino Unido es un estado plurinacional con una estructura política centralizada. Este trabajo intenta poner de relieve la existencia de diversas nacionalidades en dicho país y sugiere posibles soluciones.

ABSTRACT

The United Kingdom is a multinational state with a centralized structure. This work tries to show the presence of different nationalities in that country and suggests possible solutions.

INTRODUCCIÓ

La imatge de la Gran Bretanya als ulls d'un espectador hispànic és la d'un país fortament regionalitzat, la utilització d'una cartografia i una nomenclatura en les quals apareix repetidament Escòcia, Gal.les, Anglaterra i Irlanda del Nord com a unitats clarament delimitades, així ens ho fa pensar; la presència en els esports d' equips nacionals independents per a Escòcia, Gal.les i Anglaterra, la circulació de bitllets de banc escocesos, entre altres exemples, reforcen aquesta idea, la realitat, però, com comprovem en endinsar-nos en el tema, és justament la contrària.

Encara que algun autor britànic situa Gran Bretanya en una estadi intermedi entre els estats unitaris centralitzats i els regionalitzats, la majoria dels autors consideren l'estat britànic com a clarament unitari.

La història i la realitat actual permeten creure que la regionalització -o federalització- de l'estat no està fora de les possibilitats ni de la intenció de la vida política del país.

* Departament de Geografia, Universitat de València.

** Aquest treball ha estat possible gràcies a una beca de la *Dirección General de Investigación Científica y Enseñanza Superior del Ministerio de Educación y Ciencia*.

Agraesc les orientacions del professor Peter J. Taylor en la confecció d'aquest treball.

L'evolució general dels altres països de la Unió europea en el camí de la regionalització o de models federals podria ésser un motiu addicional per a la modificació de l'actual estat britànic.

La persistència dels desitjos interns de canvi de l'organització político-territorial de l'estat, presents d'una manera o altra a tot el país, enllacen amb el tema de la construcció europea ara en curs, diversos autors han relacionat ja ambdues temàtiques. L'anàlisi de les nacions que es troben dins un estat i del procés d'integració té un punt en comú, pren com a referència l'estat-nació i totes dues vies erosionen igualment l'estat: la dimensió subestatal en el cas espanyol -com en el cas britànic quan s'hi aplique- recupera realitats abans perseguides i que l'estat-nació empetiteix o ignora. La dimensió europea ajuda a reconèixer i articular la diversitat de nacionalitats i regions.

1. UN ESTAT UNITARI

A desgrat de les aparences suara esmentades, l'estat britànic, el Regne Unit de la Gran Bretanya i l'Irlanda del Nord, és un estat centralitzat i unitari. La definició usada per R.M. Punnet (1994) és una de les múltiples que podem adduir a l'efecte: " Gran Bretanya és un estat unitari, no un estat federal i la unificació del mateix en una unitat política n'és ara una de les d'antiga nissaga"¹. En termes idèntics s'expressa M. Burgess(1989)².

Kilbrandon (1973) a la *Royal Commission on the Constitution 1969-1973* és encara més contundent en afirmar que "El Regne Unit perdura el més gran i unitari estat d'Europa i es troba entre els més centralitzats dels països industrialitzats del món"³.

A. H. Birch (1977) ens dona potser un dels arguments clau a l'hora de considerar aquest estat unitari, *la dominació* i el desequilibri històric i actual entre Anglaterra i la resta de nacions que conformen l'estat. Aquesta idea queda clara en definir el Regne Unit com "un estat nacional creat per la unió d' un país dominant amb altres països diversos i petits"⁴. Aquesta mateixa línia argumental és emprada per P. Madgwick i R. Rose (1982) en indicar que "...les nacions, a l'igual que les classes s'han d'entendre en termes de relació política", suggerint per tant els processos de lluita i dominació entre nacions⁵. La idea de domini i aculturació de minories és comunament acceptada pels estudiosos actuals dels estats-nacionals europeus, J. Iivonen (1993) raona en aquesta mateixa via: "Fins i tot estats descrits actualment com a nacions "pures " han tingut llurs pròpies minories nacionals que han estat aculturades per l'ètnia cultural dominant. A França, per exemple, la formació de l'estat-nació fou un procés forçat durant el qual diverses identitats locals van ésser esclafades. Un procés similar s'esdevingué a certs parts de Gran Bretanya"⁶.

¹ PUNNET, R. M. (1994): *British Government and Politics* (6th Ed.), Darmonth, London, p.14

² BURGESS, M. (1989): "Our country is of course not a federal system, but its opposite, a unitary state" in *British Regionalism 1900-2000*, GARSIDE, P. L. & HEBBERT, M. (Eds.), Mansell, London, p. 20.

³ Citat per HEBBERT M. en GARSIDE P. L. & HEBBERT, M.(Eds.) (1989) in *British Regionalism 1900-2000*, Mansell, London, p. 173.

⁴ BIRCH, A. H. (1977): *Political Integration and Disintegration in the British Isles*, George Allen & Unwin, London, p. 24

⁵ MADGWICK, P & ROSE, R. (Eds.) (1982): *The territorial dimension in the United Kingdom Politics*, Macmillan, London, p. 2.

⁶ IIVONEN, J. (1993): *The future of nation state in Europe*, Eduard Elger, Aldershot, p. 3.

A. H. Birch (1989), situa les característiques de l'estat britànic en un escaló indefinit entre unitari i federal " El Regne Unit és d'alguna manera un estat confús, ni federal ni completament unitari" mentre introdueix també l'existència de fenòmens contradictoris al sí de l'estat, que al seu parer: " mostren un exemple fascinant d'integració i desintegració política"⁷.

Cal destacar que els autors britànics consideren llur estat com a singular i diferent de la resta d'estats europeus, K. H. F. Dyson (1980) explica aquesta singularitat qualificant l'estat anglès de "cas aberrant". Contraposa la idea europea de la revolució britànica del set-cents, considerada com un canvi radical, a la perspectiva anglesa que veu la pròpia revolució com una consolidació conservadora dels drets tradicionals i privilegis del Parlament. La sobirania resideix en la corona amb el parlament (*Crown-in-Parliament*) com una continuació de les institucions medievals⁸. Aquest principi representa la clau de la concepció centralitzada de l'estat i potser explica també la poca atenció prestada al concepte d'*estat*, i al de *corona*⁹ que era preferible no explicitar més enllà de la unió dels dos conceptes considerats fonamentals. Com diu W. Shawcross "La monarquia resideix al reialme de la imaginació, és allí on rau la seua força"¹⁰. La falta de constitució escrita, es pot entendre també, en aquesta mateixa direcció de no especificar l'estructura del poder, que roman més fort sense la "norma" escrita.

M. Burgess (1989) escriu en el mateix sentit que "... el terme *estat* és rarament emprat per a descriure el Regne Unit contemporani... per a descriure el Regne Unit com a estat cal importar el terme continental europeu i aplicar-lo al discurs polític britànic"¹¹ i R. Rose (1982) insisteix igualment en aquesta singularitat, en usar el terme " estat problemàtic" o "estat minvat" (*statelessness*)¹².

Ara bé, entenc que aquesta diferència, entre estat europeu i britànic, rau més en la manera específica de combinar els ressorts del poder que en la funció coercitiva de l'estat, bàsicament la mateixa a tot el sistema europeu. La particular combinació del poder, fruit de la història britànica, és condensa de manera precisa en la fórmula *Crown in Parliament* (la corona amb el parlament). Aquesta és també sovint la raó adduïda per a no reconèixer autèntics poders a nivell subestatal.

M. Burgess dóna aquest mateix argument: "...al Regne Unit, no es reserven poders a nivell nacional o regional. Si fos així, el Parlament no seria omnicompetent. Aquest pot transferir certs poders i responsabilitats a autoritats regionals i locals, i igualment pot llevar-les-hi"¹³.

M. Keating i B. Jones (1995) parlen de sobirania indivisible tant a nivell subestatal, devers les "nacions i regions", com a nivell supranacional¹⁴. M. Keating (1989) introdueix el concepte del poder dels dos principals partits polítics britànics, conservador i laboris-

⁷ BIRCH, A. H. (1989): *Nationalism and National Integration*, Unwin Hyman, London, p. 77.

⁸ DYSON, K. H. F. (1980): "England: an aberrant case" in *The Statet Tradition in Western Europe. A Study of an Idea and Institution*. Robertson, Oxford, pp. 36-44 , cita: p. 39.

⁹ DYSON, K. H. F. (1980) *ibid.*: " Poca o no cap atenció s'ha prestat a l'estat com a concepte polític que identifica la nació amb les seues corporacions i la seua capacitat col·lectiva" ... i més endavant dirà " la Corona roman com una abstracció teòrica no desenvolupada i falta de vida" p. 43.

¹⁰ SHAWCROSS, W. (1996): " The Mysterious Monarch", *The Sunday Times*, 14. 4. 96, p. 1.

¹¹ BURGESS, M. (1989): in *British Regionalism 1900-2000*, GARSIDE, P. L. & HEBBERT, M. (Eds.) p. 22.

¹² ROSE, R. (1982): *Understanding the United Kingdom*, London, p. 47.

¹³ BURGESS, M. (1989): *Ibid.* p. 21.

ta, com a element important “ En els dos principals partits, la cúpula dels líders parlamentaris ha posat l'èmfasi en el Parlament i ha desdenyat les polítiques territorials”¹⁵ i conseqüentment no han posat interès en els canvis constitucionals necessaris per a modificar el sistema, “l'alternància en el poder esdevé, durant els darrers quaranta anys, substituït de la dispersió (territorial) del poder, compartint tots dos partits l'interès en usufructuar el govern i en no minvar l'autoritat central”. La general coincidència dels dos partits principals i del partit liberal en el manteniment del centralisme, potser matisada; el partit liberal va entendre millor la necessitat d'autogovern durant la crisi Irlandesa i el partit laborista fou permeable a les demandes de les nacions perifèriques de principis de segle, o a la planificació regional en dècades recents; els més purs guardians de l'ortodòxia serien, òbviament, els conservadors. En qualsevol cas, matisos a banda, ha predominat fins ara l'interès d'aquests partits en el manteniment del “règim de Westminster”¹⁵, clarament centralitzat.

No obstant la claredat d'aquest principi, cal recordar que en aquest segle tots dos nivells han estat transgredits amb la independència de l'Eire, d'una banda, i la integració britànica en Europa, de l'altra, i per tant convé cercar d'altres raons que expliquen la dificultat en acceptar diferents nivells territorials en el repartiment del poder.

Per altra banda, els protagonistes de la vida econòmica, capital i sindicats, mantenen, no gensmenys, una tendència creixent a la centralització “ així la incorporació de grups d'interessos econòmics en el procés polític nacional actua com un factor centralitzant”¹⁶ que se suma als anteriors.

La natura centralitzada de l'estat, vista més amunt, és, no gensmenys, compatible amb una descentralització administrativa reconeixedora en part de la singularitat nacional de la perifèria. Així Escòcia té una Secretaria d'Estat des del 1885, encarregada d'aplicar la política ministerial al territori escocès, el 1964 aquest sistema es va aplicar a Gal·les i el 1972 es va crear la Secretaria d'Estat per a Irlanda del Nord, una vegada fracassat un intent d'autogovern més ample.

Una adaptació de l'esquema de G. Kellas¹⁷ ens ajuda a entendre aquesta estructura (fig. 1).

2. UN ESTAT PLURINACIONAL QUE ES FA I ES DESFA

A desgrat de la forma centralitzada prevalent, les nacionalitats i les regions hi són. Els mateixos autors que afirmen clarament la característica unitària britànica assenyalen igualment la importància de nacions i regions. R.M. Punnet (1994), per exemple, clarifica: “ [No obstant la forma unitària] la qüestió regional no ha estat absent de la política britànica en el passat, ni és insignificant en l'actualitat”¹⁸.

“Per entendre el Regne Unit enterament necessitem igualment entendre'n les parts -Anglaterra, Escòcia, Gal·les i Irlanda del Nord- “ (P. MADGWICK i R. ROSE, 1982)¹⁹.

¹⁴ JONES, B. & KEATING, M. (1995): *The European Union and the Regions*, Clarendon Press, Oxford, p. 89.

¹⁵ KEATING, M. in GARSIDE, P. L. & HEBBER, M. (Eds.) (1989): *British Regionalism 1900-2000*, Mansell, London, p. 159.

¹⁶ KEATING, M (1989): *ibid.*, p. 160.

¹⁷ KELLAS, G. (1975) (2nd. Ed.): *The Scottish Political System*, Cambridge University Press, Cambridge, p. x.

¹⁸ PUNNET, R. M. (1994) *ibid.*, p. 14.

¹⁹ MADGWICK, P. & ROSE, R. (1982): *The territorial dimension in United Kingdom Politics*, Macmillan, London, p. 1.

Fig. 1. Els nivells de govern del Regne Unit, segons J. G. Kellas (1975), (actualitzat).

“Des dels seus orígens a començament de segle fins el moment...el regionalisme ha estat tema favorit de debat per a entusiastes i escèptics, sense haver deixat cap rastre clar en el sistema” (P. GARSIDE i M. HEBBERT, 1989)²⁰.

M. Keating (1989)²¹ assenyala igualment la presència del fenomen: “Els anys 60 i 70 van veure una munió de propostes a favor dels governs regionals, en el context de la planificació regional, la reforma del govern municipal i la democratització i resposta al nacionalisme escocès i gal·lès” tot i que, afegeix, no hi ha cap reforma constitucional en curs com a resultat d'aqueix fenomen.

Algunes característiques pròpies del cas britànic tals com el procés històric de formació del Regne Unit, l'existència d'un ric patrimoni lingüístic, els conflictes religiosos, els desequilibris poblacionals i el comportament electoral, entre altres, poden ajudar a entendre la persistència de diverses nacionalitats.

La formació del Regne Unit s'esdevé seguint diversos tipus d'assimilació dels territoris no anglesos

Gal·les., el més antic cronològicament, implica la penetració per conquesta d'un territori no organitzat políticament durant el segle XII. Aquesta unió es va fer per llei del parlament anglès el 1536. Es tracta d'una assimilació refrendada per una llei del parlamnet anglès, en absència d'un parlament gal·lès.

²⁰ Garside, P. & Hebbert, M. (1989): 'Regionalism and eclectic movement' in *British Regionalism 1900-2000*, Mansell, London, p. 1.

²¹ KEATING, M. (1989): 'Regionalism, Devolution and the State', *ibid.*, p. 158.

Escòcia. El tipus escocès ve representat per una independència que perdura fins 1707 en que s'aprova la unió dels dos regnes pels parlaments anglès i escocès i la desaparició des d'aleshores del parlament escocès, conservant però, Escòcia, un sistema legal i educatiu propi i una església presbiteriana escocesa.

Irlanda. Fou colonitzada des del segle XII per terratinents anglesos i governada de fet com una colònia. Després de diversos alçaments, degut a la imposició de desigualtats legals en benefici dels protestants i del fracàs de la introducció de l'autogovern, el procés va finalitzar rere cruentos enfrontaments amb la independència el 1922, excepte la part nord de l'illa. Irlanda del Nord va ser colonitzada durant el segle XVII per colons protestants anglesos i de la baixa Escòcia i roman actualment part del Regne Unit amb una societat enfrontada i dividida entre una majoria protestant dominant i una minoria catòlica. (Una síntesi clarificadora del procés es pot veure en A. H. Birch (1977 i 1989)²².

Cornualla. Aquest poble celta fou assimilat per "l'emergència del centralisme i l'expansionisme de l'Anglaterra Tudor... procés contra el qual van reaccionar els còrnics el 1497, el 1549, i de nou en la guerra civil" tal i com indica Ph. Payton (1992)²³.

Aquest procés mostra per tant, una clara diferenciació polític-territorial de la perifèria del Regne Unit, que es correspon amb diferents graus de demanda de revisió de l'actual estructura de l'estat.

L'existència de diverses llengües

L'existència de llengües diferents a l'anglesa dominant té un caràcter quasi residual, no comparable al del cas espanyol. Les llengües minoritàries britàniques ni per la seua trajectòria literària i històrica, ni tampoc per la seua significació social es poden comparar a les hispàniques²⁴.

Les llengües celtes, el gal·lès, el gaèlic irlandès i el gaèlic escocès hi són ara les úniques llengües vives; en altre temps tot l'oest britànic, des de Cornualla a Escòcia formava part d'aquest domini lingüístic, però la lluita amb la llengua més forta d'Occident s'ha saldat amb una migrada supervivència del gal·lès i una baixíssima presència del gaèlic irlandès a Irlanda del Nord i del gaèlic escocès a Escòcia. Les dades referides a Escòcia indiquen una pèrdua clara de parlants entre el cens de 1971 i el de 1991²⁵.

Llengües celtes al Regne Unit (1991).

Percentatge de la població major de tres anys capaç de parlar els respectius idiomes.

Gal·lès	18'6 % de la població gal·lesa
Gaèlic escocès	1'7 % de la població escocesa
Gaèlic a Irlanda del Nord	1 % de la població nordirlandesa

Font: ROGERSON i GLOYER ; AITCHINSON i CARTER ; i BETTS (Cf. notes 25 i 26)

²² BIRCH, A. H. (1977): *Political Integration and Disintegration in the British Isles*, Allen & Unwin, London. BIRCH, A. H. (1989): *Nationalism and National Integration*, Unwin Hyman, London.

²³ PAYTON, Ph. (1992): *The Making of Modern Cornwall*, Truran, Redruth, p. 65.

²⁴ VALLÈS, I. (1995) "Nivell de competència lingüística en català a les comunitats autònomes catalanòfones", *Acta del Simposi de Demolingüística*, Generalitat de Catalunya, Barcelona, pp. 264-272.

²⁵ Per al gaèlic escocès vejau ROGERSON, R. J. & GLOYER, A. (1995): "Gaelic cultural revival or language decline?", *Scottish Geographical Magazine*, vol. 111, No. 1, pp. 46-53.

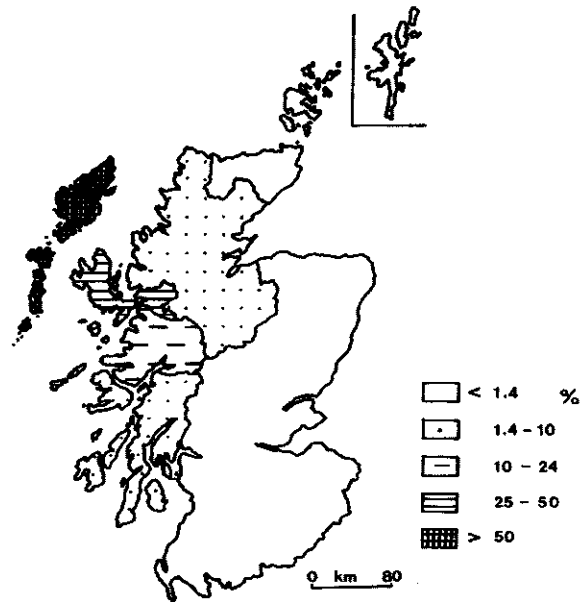

Fig. 2. Parlants de gaèlic majors de tres anys el 1991 a Escòcia. (Basat en Rogerson i Gloyer, 1995)

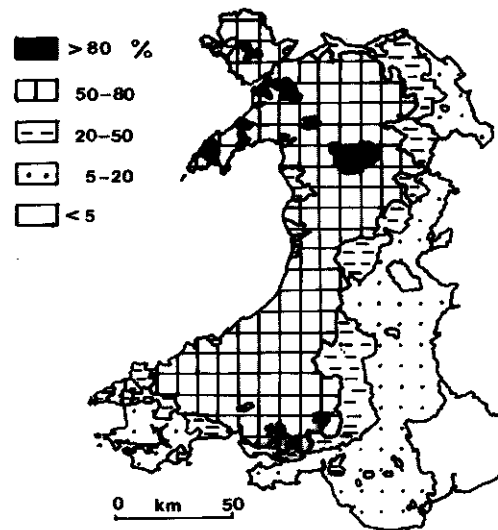

Fig. 3. Parlants de gal·lès majors de 3 anys el 1991 al País de Gal·les. (Basat en Aitchinson i Carter, 1994)

L'evolució del gal·lès sembla haver-se estabilitzat als voltants de la cinquena part de la població, gràcies al reforçament de la llengua en els mitjans de comunicació, la seua introducció a l'escola, i el seu ús als topònims i a la senyalització viària.

Els casos escocès i nordirlandès es troben pròxims a l'extinció i només la seua relativa concentració en els Highlands i les illes occidentals pel que fa a Escòcia o una major presència del gaèlic irlandès a la resta de l'illa en el cas d'Irlanda poden atenuar aquesta apreciació; a Gal·les, en canvi, la presència d'una llengua pròpia, per bé que minoritària, ocupa el cos central del país, *Heartland*, amb unes fronteres amb l'anglès notablement estables²⁶. (figs. 2 i 3)

Els dos partits nacionalistes, escocès i gal·lès, bé que reflexen aquesta situació desigual. El SNP a partir de 1945 va deixar de considerar la llengua diferencial d'Escòcia com un tema general i es va concentrar en qüestions econòmiques i de govern sense emprar el referent lingüístic, mentre Plaid Cynru, el partit gal·lès, va continuar considerant el tema lingüístic com a important sinó predominant²⁷.

Les disputes de religió tenen un paper important en la conformació i la desintegració de l'estat

Els avatars religiosos del reialme són una part important de la seua història i arriben a l'actualitat.

La unió de Gal·les a Anglaterra en el segle XVI està relacionada amb la introducció de l'anglicanisme. L'autodeclaració d'Enric VIII com a cap de la nova església d'Anglaterra comportava igualment la direcció de l'església a Gal·les, car aquesta depenia de l'arquebisbat de Canterbury. Les costes gal·leses van ser considerades un risc en el nou clima de confrontació i calia la potestat del Parlament anglès sobre Gal·les per a controlar globalment el país, de manera que fou aprovada la denominada llei d'unió el 1536 (A. H. BIRCH, 1977)²⁸. Construcció política i manipulació religiosa anaven juntes i eren difícils de destriar.

Encara avui és difícil saber l'adscripció religiosa de la població. Cal destacar el nombrós grup de no creients com es correspon a una societat secularitzada europea, ara bé, la consulta de dues fonts coetànies ens dona resultats sorprenentment diversos respecte a la relació entre protestants i catòlics. Segons les dades aportades per Ph. Norton (1994)²⁹ la relació entre anglicans i catòlics al Regne Unit seria de 3 a 2, mentre la relació que podem establir amb les dades manejades per R. M. Punnet (1994)³⁰ és de 4 a 1. Podria haver-hi una subestimació dels catòlics degut a la permanència de prejudicis contraris a aquesta religió -baste recordar a l'efecte l'obligatorietat vigent de l'aristocràcia de demanar permís a la corona per a professar aquesta fe, entre altres discriminacions en vigor.

²⁶ BEYTS, C. (1976): *Culture in Crisis. The future of the Welsh Language*, The Flynnon Press, Upton. pp. 190-192.

ARCHISON, J. & CARTER, H. (1994): *A Geography of the Welsh Language 1961-1991*, University of Wales Press, Cardiff.

²⁷ BIRCH, A. H. (1989): *Ibid.*, p. 88-90.

²⁸ BIRCH, A. H. (1977): *Ibid.*, p. 19.

²⁹ NORTON, Ph. (1994): *The British Polity*, Longman, NY, p.10.

³⁰ PUNNET, R. M. (1994): *British Government and Politics*, Darmouth, London, p. 15.

Membres de les eglésies al RU (1992) (dades en milions)

Anglicans i Presbiterians	3.13
Catòlics	1.95
Musulmans	0.99

Font: *UK Christian Handbook 1992-93*. (Marc Europe 1992), citat per Ph. Norton (1994).

La persecució i el control dels catòlics irlandesos pels protestants anglesos es troba a la base de l'explicació de la independència de part de l'illa d'Irlanda i informa encara la difícil relació de la societat nordirlandesa. A L'Irlanda del Nord la relació entre protestants i catòlics és de 2 a 1 i persisteixen encara fortament els prejudicis entre ambdues comunitats, tal i com indica Birch (1989): " El sentiment de superioritat protestant ha continuat creixent fins els nostres dies"³¹ i aquest és correspost per sentiments defensius i agressius per part de la minoria catòlica. A banda de mesures que intenten resoldre els problemes d'integració social entre les dues comunitats, una major secularització seria positiva. Així mateix, la continuació de l'evolució del catolicisme en la direcció i superació del Concili Vaticà II- paralitzada per l'actual papat- d'una banda, i la separació entre religió i corona per part de l'església anglicana, per l'altra, ajudarien a racionalitzar una situació anacrònica.

Pel que fa a la relació entre església i territori cal dir que l'església protestant està plenament adaptada a la divisió nacional del territori, amb organització autònoma de les esglésies d'Anglaterra, Escòcia i Gal·les.

Una forta presència de minories ètniques

Aquest factor important a la societat britànica actual enriqueix aquest vell país amb l'aportació dels habitants de les seues excolònies i d'altres àrees. Aquesta població supera a principis d'aquesta dècada els dos milions i mig d'habitants. Hi predomina clarament la minoria índio-paquistaní (vejam la importància de la religió musulmana al quadre anterior) i la de les índies occidentals i Guaianes. Els problemes d'integració i de convivència s'han fet especialment visibles des dels anys seixanta amb episodis de violència urbana.

Hi ha una clara concentració d'aquestes minories a les àrees metropolitanes i urbanes angleses i principalment a les de Londres, Leicester, Birmingham, Bradford i ciutats del West Midlands i del Yorkshire³².

Aquest factor de minories racials afecta sobretot la vida socials de les àrees urbanes i metropolitanes on es concentra i per tant és un element de diferenciació de les regions angleses, assumible en el seu moment per les possibles assemblees regionals .

Moviments nacionalistes i regionalistes. Comportament electoral territorialment diferenciat

La idea d'articular l'estat reconeixent nacions i regions ha tingut una nova embranzida en els anys seixanta i setanta, però no és nova. Com ens diu M. Burgess (1989), "Entre

³¹ BIRCH, A. H. (1989): *ibid.*, p.103.

³² NORTON, Ph. (1994) (3rd Ed.): *The British Polity*, Longman, NY., p. 8.

1870 i 1921 la combinació d'incerteses engendrades per esdeveniments i circumstàncies domèstics, de l'imperi i foranis actuà com a esperó poderós en la popularitat de la idea federal a Gran Bretanya"³³. En aquest sentit podem mencionar la creació de la *Imperial Federation League* i el subsegüent *Federal Plan* entre 1884 i 1893. No ha d'estranyar aquesta facilitat d'assumir aquesta via, donat que el federalisme formava part de la cultura britànica practicada al seu imperi. Segurament aquest intent arribà tard quan ja s'havia fet impossible l'aplicació de l'autogovern a Irlanda (*Home Rule Bill*) a causa, entre altres factors, de la forta intransigència protestant de l'Ulster. La posterior independència de part de l'illa suposà una de les solucions de revisió que tancava de moment segles d'incomprensió -hi ha prova documentada de prejudicis antiirlandesos per part dels anglesos des del segle XII, molt abans de les escissions del cristianisme-, aquesta traumàtica solució tancà, a més, la possibilitat d'aplicar solucions flexibles, com la federal, a la resta del Regne.

La solució federal "alterà les actituds i la percepció del govern i de la política, sense afectar la política en sí. En aqueix aspecte la idea federal no depassà l'àmbit ideològic. Tot i això cal que no passem per alt la seua existència com a part legítima de la tradició política britànica" (M. BRUGESS, 1989)³⁴. L'estructura unitària del regne no havia eliminat almenys el reconeixement teòric d'altres models.

A nivell intern la pressió dels nacionalismes escocès i gal·lès i la continuació del problema nordirlandès es va deixar sentir amb força durant la dècada dels seixanta. La pressió creixent per part del nacionalisme gal·lès va ser tinguda en compte i el 1964 es va crear la Secretaria d'Estat per a Gal·les. Hi hagué un intent de solució autonòmica a Irlanda del Nord, amb la creació d'un Parlament regional (*Stormont*) i un govern regional. Aquest intent fallí per la permanent confrontació de les dues comunitats i la regió tornà al control directe del govern central adoptant la fórmula de la creació d'una Secretaria d'Estat. Es completava així el model de descentralització administrativa (*Administrative Devolution*). En relació a aquesta via pragmàtica de descentralització administrativa es desenvolupà, especialment a Anglaterra, una política de desenvolupament regional, tendent a paliar el problema del declivi industrial. Aquesta política es basava en la connexió entre govern central i administració local i fou incrementada amb l'administració laborista del 1964; el mateix govern central regionalitzà així més la seua administració, la creació dels Consells Regionals de Planificació Econòmica representa aquesta via que no desembocà però en l'elecció de governs regionals (KEATING, M. 1989)³⁵.

Per altra part, la petició d'incorporació del Regne Unit a la Comunitat europea, durant els anys seixanta va suposar el contacte amb models estatals regionalitzats, d'una banda, i a partir de la seua incorporació el 1973 la participació en les polítiques regionals de la Comunitat per l'altra. La dimensió sub-estatal té ara una motivació addicional que incita a la seua adopció.

Durant els anys setanta hi ha un fort increment del nacionalisme perifèric amb partits nacionalistes a Escòcia i Gal·les que aspiren a la independència. Aquesta nova revifada fou parcialment acceptada pel partit laborista en el poder i el 1974: s'introduïren lleis tendents a l'elecció d'una assemblea per a Escòcia i una altra per a Gal·les, quan ja la de l'Ulster havia estat cancel·lada. La forta oposició dels partits principals supedità l'accep-

³³ BRUGESS, M. (1989): 'The Roots of British Federalism' in *British Regionalism 1900-2000*, GARSIDE, P. L. i HEBBERT, M. (Eds.): Mansell, London, p. 23.

³⁴ BRUGESS, M. (1989): *ibid.*, p. 37.

³⁵ KEATING, M. (1989): *ibid.*, pp. 162-163.

tació d'aquestes assemblees a que foren aprovades en referèndum als respectius territoris per més d'un 50% del cens electoral. El referèndum va ser perdut àmpliament a Gal·les, mentre a Escòcia, tot i ser aprovat per la majoria dels votants només va ser acceptat pel 40% del cens electoral i el projecte fou desestimat.

La política conservadora dels anys vuitanta i noranta ha congelat la qüestió excepció feta d'Irlanda del Nord que el 1996 està en un procés d'intent de pacificació basat en negociacions entre els partits presents a l'àrea amb la convocatòria d'eleccions per a un parlament regional. Aquest és un procés internacional amb la participació de Gran Bretanya, Irlanda i els Estats Units.

D'altra banda, cal reconèixer també, que des del punt de vista teòric ha continuat enfortint-se la idea de la necessitat de canvis a la política regional, incloent la reconsideració del paper de les regions angleses com han senyalat Peter J. Taylor, N. Douglas i D.G. Pringle, entre altres³⁶. El Partit Laborista i el Liberal Demòcrata, actualment a l'oposició, mostren una major permeabilitat i consideren la revisió constitucional amb l'elecció de governs regionals una qüestió oberta encara que "vagament acceptada" segons algunes opinions³⁷.

La revisió de l'estructura de l'Estat com a qüestió oberta, no resolta i recurrent té un clar reflex igualment en el comportament electoral, el qual manté clares diferències territorials al sí del Regne Unit connexes amb l'existència de diferències nacionals i regionals.

Considerem els partits polítics d'abast territorial nacional que només es presenten a Escòcia, Gal·les i Irlanda del Nord. Alguns d'aquests partits com *Plaid Cymru* (El partit de Gal·les) o el *Scottish National Party* (SNP) són partits antics, el primer de finals del segle passat i el darrer dels anys vint del nostre segle. Els partits que actuen exclusivament a Irlanda del Nord són *The Ulster Unionist Party* (Unionistes) que representa la majoria protestant i el SDLP (*Social Democratic and Labour Party*) que arreplega els vots dels catòlics moderats. El *Sinn Fein* (Nosaltres sols) actua a tota l'illa d'Irlanda.

Els partits nacionalistes d'Escòcia i Gal·les comencen a tenir significació electoral a partir dels anys seixanta en que ultrapassen el 5% dels vots, i es consoliden durant els anys setanta, sense passar més enllà d'una minoria esquifida entre els més de 600 escons del parlament britànic. Els Unionistes, en canvi, han tret sempre la majoria a l'únic parlament autònom existent des del 1922 fins la seua dissolució el 1972, mentre el vot "catòlic" no ha superat mai un terç dels vots.

Any de les eleccions	SNP % Escòcia	Plaid/Cymru % Gal·les	United* Ireland % Irlanda N.
1970	11'4	11'8	23'3
1974	21'9	10'7	30'1
1974	30'4	10'8	29'8
1979	17'3	8'1	28'2
1983	11'8	7'8	31'3
1987	14	7'3	32'5
1992	21'5	8'8	33'5

* Inclou SDPL, *Sinn Fein* i la resta de vot catòlic. Segons I. MCALLISTER i D. COWLING*.

³⁶ TAYLOR, P. J. (1991): "The English and their Englishness: A curious, elusive and little understood people", *Scottish Geographical Magazine*, Vol. 107, No. 3, pp. 146-161. (1993) "The meaning of the North: England's 'foreign country' within?", *Political Geography*, vol. 12 No. 2, pp. 136-155.

³⁷ KEATING, M & JONES, B. (1995): "Nations, Regions, and Europe: The UK Experience" in *The European Union and the Regions*, Clarendon Press, Oxford, p. 93.

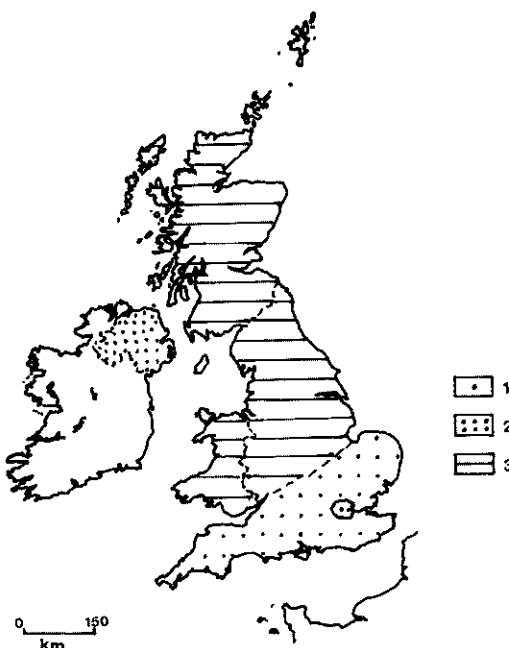

Fig. 4. Resultats de les eleccions de 1992 segons Norton (1994). 1. Majoria dels Conservadors, 2. Majoria dels Unionistes, 3. Majoria Laborista.

El resultat del referèndum devolucionista de 1979, abans comentat va descoratjar el vot nacionalista que es va recuperar posteriorment a uns nivells minoritaris però persistents. El fet que els partits siguen independentistes i les eleccions siguen a nivell del Regne Unit distorsiona a la baixa els resultats d'aquests partits. Unes eleccions autonòmiques com les espanyoles amb partits nacionalistes moderats, com els de Catalunya i el País Basc, als propis parlaments a Gal.les i Escòcia podrien aconseguir, segurament, resultats que els permetria governar en solitari o en coalició.

A banda de l'existència dels partits nacionalistes el comportament de l'electorat mostra a més altres diferències regionals clares.

Ph.Norton (1994)³⁹ ha fet una regionalització del comportament electoral basat en sis regions: per una banda Escòcia i Gal.les amb predomini laborista en les darreres eleccions -en contrast amb la majoria conservadora a nivell del RU-; Irlanda del Nord on es repeteix la majoria unionista i la minoria del SDLP. Per últim Anglaterra queda dividida en tres regions: el Nord amb predomini laborista, el sud amb clar predomini conservador i el Gran Londres amb domini conservador seguit de prop pels laboristes (cf. fig. 4).

³⁸ MCALLISTER, I. (1982): "United Kingdom Nationalist Parties: One Nationalism or Three?" in MADGWICK, P. & ROSE, R. (Eds.): *The territorial dimension in the United Kingdom politics*, Macmillan, London, pp. 202-223.

COWLING, D. (1992): *The ITN Guide to the Election 1992*, Bostree, London, pp. 120-121.

³⁹ NORTON, Ph. (1994): *The British Polity*, Longman, NY., p. 84.

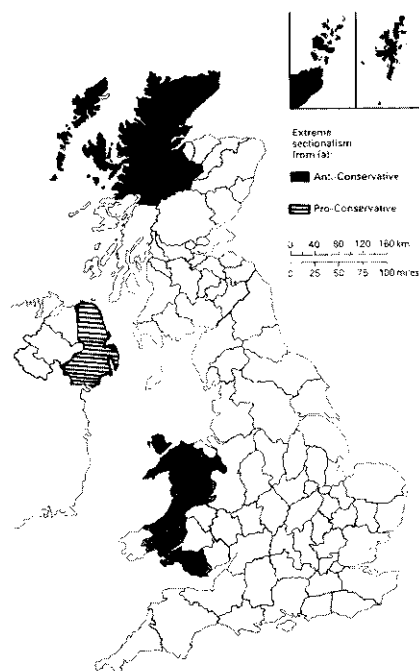

Fig. 5. Resultats regionals extrems a les eleccions entre 1885 i 1992, segons P'eter J. Taylor. (Amb permís de l'autor).

P. J. Taylor (1993)⁴⁰ identifica regionalment els resultats extrems des del segle passat a l'actualitat i assenjala el NW d'Escòcia i la majoria de Gal.les com a clarament anti-conservadors, mentre els tres comtats orientals nordirlandesos (unionistes) apareixen com a clarament proconservadors, front els tres comtats orientals on domina el SDLP (cf. fig. 5).

També la consideració regional del comportament electoral, per tant, s'adiu amb el reconeixement polític de nacionalitats i regions.

3. UNA PROPOSTA CONSTRUCTIVA COM A CONCLUSIÓ

Una solució factible, reconeixedora de nacions i regions, podria ser la *devolució* d'Assemblees per a Escòcia, Gal.les i Irlanda del Nord i la creació de nou assemblees regionals a Anglaterra, coincidint amb les denominades regions estandard i afegint la recuperació del Greater London Council (fig. 6).

Aquesta proposta permet equilibrar les demandes històriques i socials d'autogovern de les nacions perifèriques i estructura el conjunt del RU en unitats no massa desiguals des del punt de vista de la població.

⁴⁰ TAYLOR, P. J. (1993) (3rd.Ed.): *Political Geography. World -Economy, Nation-State and Locality*, Longman, Essex, p. 236. Versión castellana en Editorial Trama, Madrid, 1995.

Fig. 6. Assemblees Nacionals i regionals. 1. Escòcia, 2. Gal·les, 3. Irlanda del Nord, 4. Nord, 5. Yorkshire Humberside, 6. Nord Oest, 7. Midlands Est, 8. Midlands Oest, 9. Anglia Est, 10. Sud Est, 11. Gran Londres, 12. Sud Oest.

Divisió territorial del Regne Unit (Població en milions el 1993)

Escòcia	5'1	East Midlands	4'0
Gal.les	2'9	West Midlands	4'7
Irlanda del Nord	1'6	East Anglia	2'0
Northern	3'1	South East	10'8
Yorkshire Humberside	5'0	Greater London Council	6'9
North West	6'3	South West	4'7

Font: *Regional Sources*, 30, Edició de 1995.

La subdivisió interior d'aquestes unitats dependria de les respectives assemblees. Per a les regions d'Anglaterra una subdivisió possible podria ésser la denominada *city-regions* defensada pel Combes Report⁴¹.

El reconeixement de les nacionalitats i les regions britàniques donaria eixida a les demandes de devolució d'escocesos i gal.lesos, podria ser un instrument pacificador en la complicada situació d'Irlanda del Nord. A més, en aplicar-se a Anglaterra, no deixaria els anglesos en inferioritat de condicions respecte a les altres nacions, i reconeixeria la importància de l'increment del regionalisme anglès⁴². El majoritari pes demogràfic i polític d'Anglaterra i les diferències regionals entre el nord i el sud fa que la seua inclusió en el procés sembla imprescindible per a l'aplicació de la reforma.

La distinció entre Parlament i govern britànics d'una banda i parlaments i governs de nacions i regions de l'altra no són incompatibles amb la unitat del país i democratitzen més la vida política en apropar la solució dels problemes als ciutadans.

El canvi constitucional necessari demanaria un consens i generositat entre els principals partits, com s'esdevingué en el cas espanyol el 1977. Els laboristes tenen una major tradició en assumir una certa regionalització -planificació regional, Consells metropolitans... - i una major implantació en les nacionalitats perifèriques i en el nord d'Anglaterra, zones de major sensibilitat al canvi constitucional. Aquest fet hauria de propiciar el canvi clar i net de postura d'aquest partit. Els liberals demòcrates coincideixen amplament amb els laboristes en aquest tema.

Com Lester (1995) assenyala, en el cas que es produís un canvi de majoria : " un dels problemes polítics més difícils serà la substitució del centralista i autocràtic estat britànic, desenvolupat per quatre successius governs conservadors, per un sistema democràtic i plural d'un govern obert i raonable basat en un concepte modern de ciutadania "⁴³.

A més a més, com recorden B. Coxal i L. Robins, (1994)⁴⁴: " Els conservadors, per tradició i instint, estan compromesos en el preservament de la Unió i, mentre governen, són reacis a tocar la constitució històrica", però haurien d'assumir igualment la seua con-

⁴¹ Building a New Britain. An Alternative Democratic Vision for the U.K. and its Constitution and the supporting evidence of the Combes Report, (January,1996). (Exemplar mecanografiat).

⁴² HOGWOOD, B. W. & KEATING, M. (1982): *Regional government in England*, Clarendon Press, Oxford.

⁴³ LESTER, A. (1995): "Can achieve a new constitutional settlement?", *The Political Quarterly* (book ed.), Blackwell Pub. Oxford, p. 123.

⁴⁴ COXAL, B. & ROBINS, L. (1994) (2nd. Ed.): *Contemporary British Politics*, Macmillan, London, p. 95.

veniència, per l'estabilitat del país. Sense aquesta assumpció consensuada no pot haver modificació de l'actual sistema.

Com a la fi del segle passat, factors interns i externs empenyen en una mateixa direcció: ara en compte del factor extern de l'Imperi hi ha la influència d'Europa.

A més, la regionalització proposada, afavoreix l'aplicació de la política regional de la UE i permetria resoldre el problema actual de la baixa representació britànica a l'Assemblea de Regions Europees (ARE) assenyalada per M.Keating i B.Jones,1995⁴⁵.

La dotació de poder polític a les nacionalitats i regions britàniques es correspondria així amb el que ja és reconegut a nivell administratiu, esportiu i simbòlic.

⁴⁵ KEATING, M. & JONES, B. (1995): *The European Union and the Regions*, Clarendon Press, Oxford, p. 105.